

מסורת הש"ס

(א) לנעיל ד"ה (ב) וז"ל רש"י
מנחות ז' ד"ה דענין וכו'
דקרינן חוץ המעגל על שם
עוגה, (ג) ונ"י פירש"י לקמן
כ"ה ד"ה עוגה, (ד) צ"ח כ"ה:
(ה) נ"ס אלה העונות ונ"ס
חוס' מ"ש בשם הירושלמי,
(ו) נצרכות י"ט, (ז) טעם
כ"ה, (ח) גיר' רש"י הו"ל,
(ט) גיטין ל' ע"ש צ"ע על לשון
אחרון שכתב רש"י וכן חוס'
ד"ה לא נזכרה, (י) לקמן כ"ה,
(כ) מהא מקום, (ל) לקמן כ"ה,
(מ) הקונטרס כ"ה.

גיליון הש"ס

נב' ב"ב שו"ת פתחא. ע"י
מנחות דף כ"ב ע"ד ד"ה כ"ה
רננס:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה הכי קאמר
כי ליה רביעיה. כ"ה לראשונה:

לעני רש"י

פורפיי"ש. אתה עושה טורל.

רבינו חננאל

סדר תעניות האילו האמור
ברביע ראשונה כו'. תוצה
רב יהודה ה"ב, סדר תעניות
האילו בזמן שצתה רביעה
ראשונה ושניה ולא ירדו
גשמים, אבל אם ירדו גשמים
וצמחו זרעים וחזרו ושנו,
כלומר כמחו, מתריעין עליהן
מיד. ודוקא שנו כעין כימיוש,
אבל יבשו למחר אף על גב
דהדר אקון אין מתריעין
עליהן. פי' אקון, שחזרו
לירוקתן, כלומר חזרו
לחיותן, ורבותיה הגאונים ד'
לברכה אמרו, האי אקון
אקנתא שנו חזקה בלשון
אמית, ובלשון הזה הוא
בגטין בפרק (מי שאחזו
קורדיקוס) [כל הגטן], (א) פי'
פרציה דהוה קלא. ורע
תבואה שהיא תחת אבן
צומחת. פי' קלא מלשון שקל
קלא פתח צור. ובלשון
פי' רב יהודה מכה הבאה לידי
בצורת. [אר"צ נהרא אנהרא].
הוצרכו האנשים המסתפקין
מים מזה הנהר לילך לנהר
אחר,

(ב) כל המגור שייך לעיל בגמרא
דף ק"ד.

רבינו גרשום

שלישית להתענות. ומי אררת
לאלתר ברביעה ראשונה
מתענית. אבל יבשו לא. ודין
שיבשו לית להו תקנתא כלל,
ואי מתריעין עליהן ויהי תפלת
שו. דאקון. שנואל להן
קצת תקנה. נהרא אנהרא
בצורת. כשצריכין להביא
מים מנהר זה להשקות שדות
שעל נהר אחר, לפי שאין
באותו נהר אחר מים כדי
סיפוק להשקות שדותיו, והו'
סימן בצורת.

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

י"ט

ה"ג אוחה העיר מסענה ומסענה ואל
מסענות. ולפיכך מתענות (א) שאותה העיר שלא ירדו עליה גשמים
תלך לקנות המצואה בלוחה העיר ויהיה זה רעב: או מפולס.
שחומותיה והבזמים נופלין ברות: מסענים כ"ה. א"ס (א) יראו

אותה העיר מתענה ומתרתת וכל סביבותיה
מתענות ולא מתריעות רבי עקיבא אומר
מתריעות ולא מתענות: וכן עיר שיש בה
דבר או מפולת אותה העיר מתענה ומתרתת
וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות רבי
עקיבא אומר מתריעות ולא מתענות: איזהו
דבר עיר המוציאה חמש מאות רגלי ויצאו
ממנה ג' מתים בג' ימים זה אחר זה (ב) הרי
זה דבר פחות מכאן אין זה דבר י' על אלו
מתריעין בכל מקום על השדפון ועל הירדון
ועל הארבה ועל החסיל ו' ועל החיה רעה ועל
החרב מתריעין עליה מפני שהיא מכה
מהלכת מעשה שירדו זקנים מירושלים
לעריה ו' וגזרו תענית על שנראה כמלא פי
תנור שדפון באשקלון ועוד גזרו תענית על
שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן רבי
יוסי אומר לא על שאכלו אלא על שנראו: (ג) על
אלו מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה
נכרים או נהר ועל הספינה המיטרפת בים
ר' יוסי אומר (ד) לעזרה ולא לצעקה שמעון
התימני אומר אף על הדבר ולא הודו לו
חכמים: על כל צרה שלא תבא על הצבור
מתריעין עליהן: חוץ מרוב גשמים מעשה
שאמרו לו לחוני (ה) המעגל התפלל שירדו
גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים

לא צריכא דאקון. פי' לאחר שעלו צקנה נתיבשו מהו דמימא
אקנתא מילתא היא פי' דהואיל ועלו צקנה ולא נתצלו כל
זורכס ליבעי התרעה קמיל' דלאו מילתא היא: נהרא אנהרא
בצורתא. פי' (א) (הכי) בשאין מצואה צעיר ויש הרבה בשאר עירות
ויכולין להביא מזו לזו היינו מקרי
צורת ולא מקרי רעב (ב) ומאחר
שיכולין להביא ע"י הנהר דליכא אלא
טרחא ועירא ומהאי כלומר מדבר
מועט מה אין מתריעין מדעינא
אמדינא פירוש שזריך להוציא
ממדינה למדינה אחרת ע"י חמורים
וסוסים ואלו מתריעין דאי אפשר
להביא בשפע כ"כ כמו בספינות ל"א
נהרא אנהרא כלומר א"ס יבש הנהר
זה וזריך להסד נהר אחר לכאן אי
נמי זריך להמתין עד שיגדל הנהר
האחר ויצא צבאן זה צורת ולא
מתריעין מדעינא אמדינא א"ס יבשו
כל הנהרות שזו העיר וזריכין
להביא מים מעיר אחרת כפנה וקשה
דצמתי' משמע דלצורת (א) מתענין
דקמי מתריעין עליהן מפני שהיא
מכת צורת ויש לומר דמכת צורת
דצמתי' הוי כמו דכפנה כלשר פירשתי
שמתח מטה ילא חוט ומשום הכי
מתריעין אע"ג דעדיין אינו רק
צורת הואיל וסופו רעב מתריעין
אע"ג דלכתי לא הוו כפנה אלא
לעולם אין מתריעין על מכת צורת
אי לא מני' לצא לידי רעב ולהכי
קאמר הכא דנהרא אנהרא דלא הוי
אלא כי צורתא ולא מתריעין:
נהירא

בשביב שלא ימוקו התפלל ולא ירדו גשמים מה עשה א' עג עוגה ועמד
בתוכה ואמר לפניו רבש"ע בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך
נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחהם על בניך התחילו
גשמים מנמטין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקין
עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים באו ואמרו לו כשם
שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן אמר להם (ב) צאו וראו אם
נמחית אבן (ג) המועין (ד) שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גוזרני
עליך (ה) נידוי אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך
רצונך (ו) כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר
י' ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך: (ז) (מתני') היו מתענין וירדו להם גשמים
(ח) קודם הנץ החמה לא ישלימו לאחר הנץ החמה ישלימו ר"א אומר 'קודם
חצות לא ישלימו לאחר חצות ישלימו מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם
גשמים קודם חצות אמר להם ר' טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו יו"ט ויצאו
סדר תעניות האלו האמור ברביעה ראשונה ורמינדי רביעה ראשונה
ושניה לשאול שלישיית להתענות אמר רב (א) יהודה ה"ק סדר תעניות
האמור אימתי בזמן שיצאה רביעה ראשונה ושניה ושלישיית ולא ירדו
גשמים אבל ירדו גשמים ברביעה ראשונה ורעו ולא צמחו אי נמי צמחו
וחזרו ונשתנו מתריעין עליהן מיד אמר רב נחמן דוקא נשתנו ל' אבל יבשו
לא פשיטא נשתנו תנן לא צריכא (ב) דאקון מהו דתימא אקנתא מילתא היא
קמשמע לן: וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם כו'. מאי מכת בצורת אמר
רב יהודה אמר רב מכה המביאה לידי בצורת אמר רב נחמן נהרא אנהרא
בצורתא

משמע לן רב נחמן דאקנתא לאו מילתא. ל"א אלא יבשו לא דממילא חזרין: לא צריכא דאקון. שעלו צקנה מהו דמימא אקנתא מילתא
היא דכיון שעלו צקנה ועדיין לא בשלו כל זרעין ודאי אי לא מתריעין תו לא גלי קמשמע לן דלאו מילתא היא דאף על גב דאקון
אכתי גלי טפי: נהרא אנהרא צורתא. בשאין תצואה צעיר אחת ויש עעירות אחרות ואפשר להביא מזה לזה דרך נהר כספינה:
צורתא

עין משפט
נר מצוה

ב א מ"י פ"ב מהלכות
תענית ה"ב טו"ע א"ח
ס' תקנו ספיק א וספיק ב:
ג ב ג מ"י שם הל' (א) ז ב
(ב) טו"ע שם ספיק ב:
ד ר מ"י שם הל' י יא
טו"ע שם ספיק ח טו:
ה ה מ"י שם הל' טו טו"ע
סס ספיק ז:
ו ר מ"י שם הל' יא טו"ע
סס ספיק ח:
ז ז ח מ"י שם פ"א ה"ו
ו"פ מהלכות שבת הלכה כ'
סמך עיין ל' טו"ע שם ספיק
י ו"פ רפ"ט ספיק ט ו"פ
שטט ספיק ח:
ח ט מ"י פ"ב מהל' תעניות
הל' טו"ע א"ח ס' ס'
קטע ספיק יא:
ט י מ"י שם פ"א הלכה טו
טור ש"ע א"ח סימן קס"ט
ספיק א ו"פ תקעס ספיק יא:
י ב מ"י שם טו"ע א"ח ס'
תקעס ספיק יא:
יא א מ"י שם פ"ב הלכה טו
טו"ע א"ח ס' תקעס
ספיק ח:

תורה אור השלם

1. ישמח אביך ואמך ותגל
משלי כב כה

הגהות הב"ח

(א) נב' ג' מתים בג' ימים זה
אחר זה (הכי) זה דבר פחות
מכאן אין זה (דבר) חמ"מ וי"ב
ס"א אין זה: (ב) שם ר'
יוסי אומר לנדרה ולא לנפקא.
י"ב ע"י פירוש דף ק"ד ע"א:
(ג) שם אלאמה חוץ אלה
נחזית עליך לנדרת אלה מה
אפשר: (ד) שם לא צריכא
דהדר אקון מהו דמימא:
(ה) רש"י ד"ה ה"ג אוחה
כו' לפיכך מתענות מפני
שאותה העיר וכו' המצואה
בלוחה העיר וכו' מתריעין
בהי' ד"ה (א) ד"ה מתריעין
כ"ה רעב: (ב) ד"ה מתריעין
כ"ה ט' נהרא אנהרא כ"ה
ש"ה מכת מהלכות ולפיכך
אף א"ס במקום אחר: (ג) ד"ה
לנדות שמתניין על כבוד הרב
שהיה דברים לאמר לא
כך שאלתי הקד"ש: (ד) ד"ה
הכי קאמר כי' כלומר סדר
התעניות אלו אמרו בשביל
רביעה ראשונה כשברכה
מכל וכל כגון רביעה
ראשונה: (ה) ד"ה דוקא
כו' להמפלג עליהן שיחזרו
ביופי תתקן אלא יבשו לא
זריך כי' וואו תפלת שוא
הד"א ומה' אלא יבשו. כשהן
מתין עדיין כו': (ו) ד"ה
ה"ג פשיטא נשתנו תנן לא
צריכא דהדר אקון מהו
דמימא כו' דאקון שעלו כי'
שנתיבשו מהו דמימא כו'
דאקנתא לאו מילתא ד"ה
וספיק: (ז) רוב' ד"ה נהרא
כו' בשאין כ"ה וספיק הכי
מתקן: (ח) בא"ד ולא מוקי
רעב דבמאחר שכולין כי'
ועירא ומהאי מילתא כלומר
כו' ע"י חמורים וסוסים
כפנוט וכו' ומתריעין:
(ט) בא"ד דצמתי' משמע
דלצורת מתריעין דקמי
מתריעין כי' כלשר פירשתי
שמתח מטה כי' אע"ג דעדיין
אינו רעב כ"א צורת
הואיל: